

Centrālās statistikas pārvaldes (Pārvalde) apsekojuma mērķis, tiesiskais pamatojums un iegūto datu izmantošana

“Pārskats par darbu” (2-darbs (īsā))

- [Kāpēc nepieciešams sniegt datus un kādam nolūkam izmanto oficiālo statistiku?](#)
- [Kāds ir tiesiskais pamats oficiālās statistikas nodrošināšanai?](#)
- [Kur ir noteikts pienākums iesniegt datus?](#)
- [Vai Pārvalde izmanto administratīvajos datu avotos \(piemēram, valsts reģistros\) pieejamo informāciju?](#)
- [Kam ir jāiesniedz dati?](#)
- [Kur publicē oficiālo statistiku?](#)
- [Kas ir galvenie oficiālās statistikas lietotāji?](#)
- [Vai Pārvalde ievēro datu konfidencialitāti?](#)
- [Vai Pārvalde ievēro Vispārējo datu aizsardzības regulu?](#)

Kāpēc nepieciešams sniegt datus un kādam nolūkam izmanto oficiālo statistiku?

Pārvalde lūdz iesniegt datus, lai nodrošinātu lietotāju vajadzības, kas definētas [Oficiālās statistikas programmas](#) pielikuma 1. punktā (Nacionālo kontu sistēma), 4. punktā (Cenu statistika), 13. punktā (Galvenie uzņēmējdarbības gada rādītāji), 14. punktā (Darba samaksas statistika) un 25. punktā (Tūrisma statistika).

Ikvienu uzņēmuma datus sniedz būtisku ieguldījumu informācijas sagatavošanā par darba tirgus rādītājiem – aizņemto un brīvo darbviētu skaitu, atalgojumu un pārējām darbaspēka izmaksām, nostrādātajām stundām, sadalījumā pa visām tautsaimniecības nozarēm un sektoriem. Darbspēka izmaksu rādītāji tiek izmantoti inflācijas un darbaspēka tirgus dinamikas procesu analīzei.

Kopsavilkuma datus savu funkciju veikšanai izmanto Latvijas valsts un pašvaldību institūcijas, Latvijas Banka, Eiropas Savienības institūcijas, starptautiskās organizācijas un citi datu lietotāji darba tirgus procesu analīzei, jaunu darbviētu radīšanas procesā, līgumu slēgšanā ar jauniem darbiniekiem un citiem mērķiem. Piemēram, datus par vidējo mēneša darba samaksu un darbaspēka izmaksu indeksiem Labklājības ministrija izmanto minimālās darba

algas aprēķiniem, darba devēji – savu darbinieku atalgojuma ikgadējai pārskatīšanai, atalgojuma noteikšanai ārvalstniekiem, kurus vēlas nodarbināt savā uzņēmumā, kā arī dažādos projektos ar darbaspēku saistītu izmaksu indeksācijai. Ekonomikas ministrija gatavo regulārus ziņojumus par tautsaimniecības attīstību un darba tirgus attīstības prognozēm.

➤ Kāds ir tiesiskais pamats oficiālās statistikas nodrošināšanai?

Oficiālo statistiku nodrošina, lai izpildītu šādus tiesību aktus:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 450/2003 par darbaspēka izmaksu indeksu (Dokuments attiecas uz EEZ);
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Regulu (EK) Nr. 453/2008 attiecībā uz ceturkšņa statistiku par brīvajām darbvietām Kopienā;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 27. novembra Regulu (ES) Nr. 2019/2152 par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku, ar ko atceļ 10 tiesību aktus uzņēmējdarbības statistikas jomā;
- Latvijas normatīvos aktus, kas nosaka atalgojuma noteikšanas metodoloģiju atsevišķām nodarbināto grupām, arī ārvalstniekiem, kur tiek izmantota vidējā mēneša darba samaksa.

➤ Kur ir noteikts pienākums iesniegt datus?

Pienākums iesniegt datus izriet no [Statistikas likuma 14. panta pirmās daļas](#), kurā noteikts, ka Pārvaldei ir tiesības pieprasīt, lai respondents sagatavo un sniedz datus par statistisko vienību, arī ierobežotas pieejamības informāciju, lai nodrošinātu oficiālo statistiku. Respondents statistikas iestādei tās noteiktajā termiņā, formā un apjomā sniedz patiesus datus. Pēc statistikas iestādes pieprasījuma respondents sniedz rakstveida vai mutvārdu paskaidrojumus par šiem datiem.

➤ Vai Pārvalde izmanto administratīvajos datu avotos (piemēram, valsts reģistros) pieejamo informāciju?

Administratīvie dati tiek iegūti no Valsts ieņēmumu dienestā (VID) iesniegtajiem darba devēju ziņojumiem:

- Ziņas par darba ņēmējiem;
- Darba devēja ziņojums;
- Sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa maksātāju ziņojums.

Administratīvo datu izmantošanas iespējas statistisko rādītāju aprēķiniem ir atkarīgas no uzņēmumu lieluma un saimnieciskās darbības veida. Uzņēmumu ar nodarbināto skaitu no 1 līdz 9 dati tiek aprēķināti, izmantojot tikai VID informāciju, uzņēmumu ar nodarbināto skaitu 10 un vairāk - izmantojot gan pieejamo VID informāciju, gan statistisko pārskatu (2-darbs, 2-darbs (īsā), 2-darbs-pašvaldības) datus. Izmantot tikai VID datus statistisko rādītāju iegūšanai nav iespējams, jo

- darba ienākumi, kas tiek deklarēti VID pārskatos, neatbilst statistiskajai darba samaksas definīcijai, jo tie ietver ne tikai darba samaksu, bet arī citus ienākumus, no kuriem aprēķina sociālās apdrošināšanas iemaksas un algas nodokli;

- darba ienākumi VID pārskatos netiek deklarēti atsevišķi pa sastāvdaļām, kā to prasa ES regulas, t.i., netiek nodrošināts atsevišķi sadalījums regulārajā un neregulārajā darba samaksā, samaksā par nenostādītajām dienām (atvaļinājumiem, brīvdienām), slimības lapu apmaksā;
- VID nav pieejama ceturkšņa informācija par pārējām darbaspēka izmaksām (brīvprātīgās sociālās apdrošināšanas iemaksas (veselības, dzīvības, papildu pensijas u.c.)), darba devēja izmaksātajiem pabalstiem, kā arī darba samaksu natūrā (mobilo telefonu, ēdināšanas, transporta apmaksā un citi labumi, ko nodrošina darba devējs saviem darbiniekiem).

VID datus nav informācijas, kuru CSP izmanto vidējas darba samaksas aprēķiniem: apmaksātās stundas, ņemot vērā apmaksātās prombūtnes, apmaksātos atvaļinājumus, brīvdienas, darba devēja apmaksāto slimības laiku sadalījumā pa darbinieku slodzēm.

Kam ir jāiesniedz dati?

Apsekojumā iekļauj:

- izlases veidā uzņēmumus ar nodarbināto skaitu no 10 līdz 99.

Izlases izveidošanas standarts:

- [Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 27. februāra Regulas \(EK\) Nr. 450/2003](#) par darbaspēka izmaksu indeksu (Dokuments attiecas uz EEZ) 3. pants, 4. panta 1. punkts un 5. pants;
- [Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Regulas \(EK\) Nr. 453/2008](#) attiecībā uz ceturkšņa statistiku par brīvajām darbvietām Kopienā 1. pants;
- [Padomes 1998. gada 19. maija Regulas \(EK\) Nr. 1165/98](#) par īstermiņa statistiku 2., 3. un 5. pants, A, B, C un D pielikums;
- [Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumi Nr. 812](#) "Oficiālās statistikas veidlapu paraugu apstiprināšanas un veidlapu aizpildīšanas un iesniegšanas noteikumi".

Kur publicē oficiālo statistiku?

- Oficiālās statistikas portālā:
 - Dati par nodarbināto skaita, nostrādāto stundu un aprēķinātās bruto darba samaksas indeksiem un to pārmaiņām
 - Rūpniecībā
 - Būvniecībā
 - Tirdzniecībā un pakalpojumos
 - Darbaspēka izmaksu rādītāji
 - Dati par aizņemtajām un brīvajām darbvietām, kā arī brīvo darbvietu īpatsvaru
 - Dati par vidējo mēneša darba samaksu
 - Informatīvie apskati par darba samaksu un darbaspēka izmaksām
- Eiropas Savienības Statistikas biroja (Eurostat) datubāzēs:
 - ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=sts_inlb_q
 - ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=lc_lci_r2_q

- ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=jvs_q_nace2
- [Datu vizualizācijas rīks](#) Eiropas Savienības Statistikas biroja (Eurostat) mājaslapā

➤ Kas ir galvenie oficiālās statistikas lietotāji?

- [Ekonomikas ministrija](#)
- [Latvijas Banka](#)
- Pārvaldes un Eiropas Savienības Statistikas biroja (Eurostat) datubāzēs publicētos rādītājus savu funkciju veikšanai izmanto starptautiskās organizācijas, kuru dalībvalsts ir Latvija vai ar kurām ir noslēgti līgumi par datu apmaiņu:
 - Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija ([OECD](#));
 - Eiropas Centrālā banka ([ECB](#));
 - Starptautiskais Valūtas fonds ([IMF](#));
 - Apvienoto Nāciju Organizācija ([UN](#)) un tās aģentūra
 - Starptautiskā Darba organizācija ([ILO](#)).

➤ Vai Pārvalde ievēro datu konfidencialitāti?

Pārvalde ievēro datu konfidencialitāti. Pārvaldes nodarbinātajiem aizliegts izpaust datus un citu ierobežotas pieejamības informāciju, kas viņiem kļuvusi zināma, pildot dienesta vai darba pienākumus. Tas attiecas arī uz personām, kuras uz laiku ir iesaistītas oficiālās statistikas nodrošināšanā vai ar kurām izbeigtas darba vai dienesta tiesiskās attiecības.

Pārvalde veic nepieciešamās darbības, lai novērstu neatļautu piekļuvi datiem, to sagrozīšanu vai izplatīšanu, nejaušu vai neatļautu iznīcināšanu.

No respondentiem iegūtos datus izmanto oficiālās statistikas nodrošināšanai, tas nozīmē, ka datus, kas primāri iegūti statistikas nodrošināšanai, nedrīkst izmantot civilprocesā, administratīvajā procesā, kriminālprocesā vai komercdarbībā.

➤ Vai Pārvalde ievēro Vispārējo datu aizsardzības regulu?

Pārvalde ievēro Vispārējo datu aizsardzības regulu.

Pārvalde pieprasa un apstrādā datus saskaņā ar [Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulas \(ES\) 2016/679](#) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK 6. panta 1. punkta c) un e) apakšpunktu un 89. panta 1. un 2. punktu normatīvajos aktos noteikto uzdevumu izpildei vai sabiedrības interesēs.

Vairāk par informācijas drošību un datu aizsardzību var atrast Pārvaldes mājaslapā: <https://www.csp.gov.lv/lv/informacijas-drosiba-un-datu-aizsardziba>.